

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تعلیمات اجتماعی

سال سوم دورهٔ راهبردی تحصیلی

مرحلهٔ دوم تعلیمات عمومی

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب: تعلیمات اجتماعی سوم راهنمایی - ۱۳۸

مؤلفان: حسن ملکی، علی انتظاری و محمدمهدی ناصری

ویراستار: افسانه حجتی طباطبائی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت: www.chap.sch.ir

مدیر امور فنی و چاپ: سید احمد حسینی

تصویرگر، طراح گرافیک و طراح جلد: طاهره حسن‌زاده

صفحه‌آرا: خدیجه محمدی

حروفچین: ندا ظریفیان صنعت‌کار، خدیجه متولی

مصحح: طاهره محمدی، رعنا فرج‌زاده‌دروئی

امور آماده‌سازی خبر: فاطمه پزشکی

امور فنی رایانه‌ای: حمید ثابت کلاچاهی، پیمان حبیب‌پور

ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروبخش)

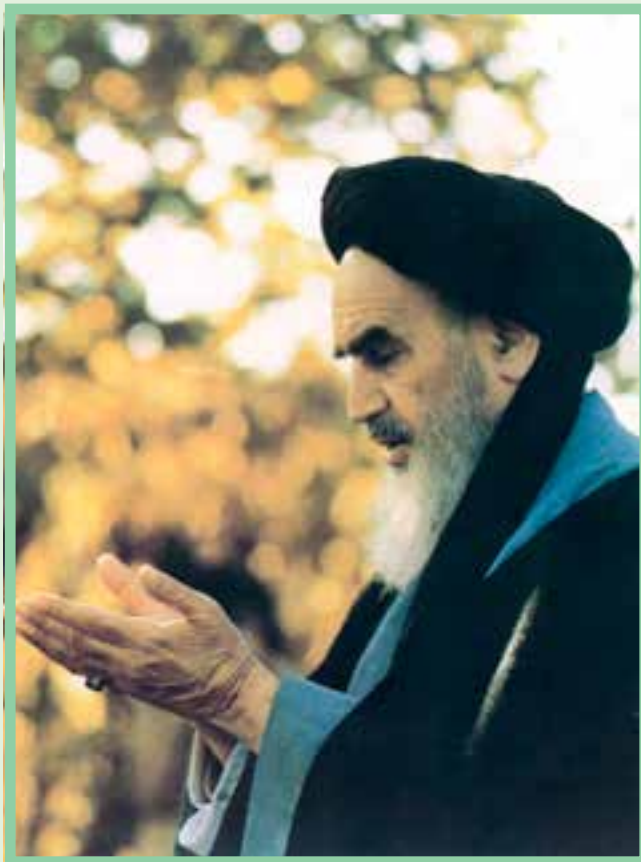
تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۹-۳۷۵۱۵

جایخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار: ۱۳۹۲

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۸-۷۹-۰۰۵-۹۶۴-ISBN 964-05-0079-8

فرزندان عزیزم، دیگر این شما باید که هرچه بیش تر
کوشش کنید تا نهال آزادی و استقلال کشور را آبیاری کنید.
امام خمینی (ره)

فهرست

فصل اول - حکومت

۲

- درس ۱: امروزه نیازهای ما چگونه رفع می‌شوند؟ ۴
درس ۲: مؤسسات چه زمانی بهتر می‌توانند نیازهای ما را رفع کنند؟ ۸
درس ۳: چرا به حکومت نیاز داریم؟ ۱۴
درس ۴: چرا به قانون نیاز داریم؟ ۱۹

فصل دوم - حکومت ما

۲۶

- درس ۵: حکومت ما چه ویژگی‌هایی دارد؟ ۲۸
درس ۶: مجلس ما در حکومت چه نقشی دارد؟ ۳۴
درس ۷: دولت ما در حکومت چه نقشی دارد؟ ۴۱
درس ۸: قوه قضاییه ما در حکومت چه نقشی دارد؟ ۴۶
درس ۹: رهبر ما در حکومت چه نقشی دارد؟ ۵۱

فصل سوم - حکومت و مردم

۵۶

- درس ۱۰: ما در حکومت چه نقشی داریم؟ (۱) ۵۸
درس ۱۱: ما در حکومت چه نقشی داریم؟ (۲) ۶۴
درس ۱۲: چگونه می‌توانیم به نقش خود در حکومت، بهتر عمل کنیم؟ ۷۱

همکاران عزیز

شورای برنامه‌ریزان در تهیه و سازمان‌دهی محتوای این کتاب بر مشارکت دانش‌آموزان در یادگیری مفاهیم اساسی و کسب توانایی برای به‌کارگیری آن‌ها بسیار تأکید داشته است. به همین منظور، فعالیت‌های متنوعی در کتاب گنجانده شده است. این فعالیت‌ها نوعی فرصت یادگیری هستند و مشارکت دانش‌آموزان در انجام دادن آن‌ها موجب یادگیری عمیق‌تر می‌شود. فعالیت‌هایی به شرح زیر در کتاب گنجانده شده است.

۱- در ضمن هر درس، فعالیت‌هایی با عناوین مختلف مانند «گفت‌وگو کنید»، «نمونه بیاورید»، «دلیل بیاورید» و ... آمده است. انجام دادن این فعالیت‌ها با نظارت و هدایت شما و مشارکت دانش‌آموزان در جریان گفت‌وگوهای کلاسی میسر می‌شود. در پایان هر درس نیز یک فعالیت در نظر گرفته شده است که باید در خارج از کلاس و به صورت فردی یا گروهی انجام شود. از دانش‌آموزان بخواهید دفتر خاصی را به این فعالیت‌ها اختصاص دهند. پیشنهاد می‌شود در هر جلسه به‌طور اتفاقی از یک یا چند دانش‌آموز بخواهید تا فعالیت خارج از کلاس خود را در کلاس ارائه دهند.

۲- در پایان هر درس، بخش «خلاصه کنید» وجود دارد. برای انجام دادن این بخش، لازم است هر یک از دانش‌آموزان در خارج از کلاس، نکات مهم و اساسی هر درس را خلاصه کنند. سپس در جلسه بعد، با نظارت و هدایت شما این خلاصه‌ها با یک‌دیگر مقایسه و اصلاح شوند. برای نمونه، در هر درس یکی از نکات مهم ذکر شده است.

«خلاصه‌نویسی» دانش‌آموزان را وادار می‌کند که دربارهٔ موارد مهم و غیرمهم تصمیم‌گیری کنند. در عین حال، آنان را در سازمان‌دهی مفاهیم و درک عمیق‌تر آن‌ها یاری می‌دهد.

۳- در متن هر درس، در جاهای مناسب سؤال‌هایی گنجانده شده است. هدف از طرح این سؤال‌ها برانگیختن کنجکاوی دانش‌آموزان و فعال کردن آن‌ها در یادگیری مفاهیم و مهارت‌ها و رسیدن به هدف‌های مورد انتظار است.

۴- عناوین اصلی هر درس به‌صورت سؤال مطرح شده است. این سؤال‌ها زمینه مناسبی را برای فعالیت و مشارکت دانش‌آموزان ایجاد می‌کنند. ضمناً عنوان بخشی از بعضی درس‌ها،

به انتخاب دانش‌آموزان تعیین می‌شود. بهتر است این کار به صورت گروهی و با مشارکت همه آنان انجام پذیرد.

۵- در انتخاب تصاویر و عکس‌ها به قابلیت آن‌ها در آموزش مفاهیم، القای ارزش‌ها و نیز فعالیت دانش‌آموزان توجه شده است. توضیحات و سؤال‌هایی که در زیر بعضی از تصاویر درج شده‌اند، زمینه لازم را برای فعال کردن دانش‌آموزان فراهم می‌آورند.

۶- در پایان هر درس، بخش «پرسش‌های نمونه» وجود دارد. برای انجام دادن این بخش، لازم است دانش‌آموزان به صورت فردی خارج از کلاس و بعد از مطالعه مجدد مطالب، علاوه بر سؤالات نمونه، چند سؤال مهم دیگر طرح کنند و خود به آن‌ها پاسخ دهند. این فعالیت نیز باید تحت نظارت شما انجام پذیرد.

همان‌طور که گفته شد، همه این فعالیت‌ها باید با نظارت شما انجام پذیرند. اهداف فصل‌ها و درس‌ها که در کتاب درسی و کتاب راهنمای معلم درج شده است، شما را در هدایت دانش‌آموزان یاری می‌دهد.

همکاران محترم، توجه داشته باشید که هر یک از فعالیت‌های یاد شده می‌تواند در ارزش‌یابی مستمر این درس مورد توجه قرار گیرد؛ زیرا همان‌طور که می‌دانید، در این نوع ارزش‌یابی، میزان مشارکت دانش‌آموزان در بحث‌های گروهی، همکاری آن‌ها در کار گروهی، انجام دادن فعالیت‌ها، داشتن دفتر کار منظم، پاسخ دادن به پرسش‌های کلاسی (کتبی و شفاهی) و... هر یک با نظر شما دارای امتیاز خاصی است.

والدین محترم

کتابی که در مقابل شماست، با شیوه و مطالبی نو برای آموزش فرزندان شما تهیه شده است.

در درس‌های مختلف این کتاب تلاش ما در جهت ایجاد ارتباط لازم میان خانه و مدرسه بوده است؛ بر این اساس، بسیاری از فعالیت‌های یادگیری فرزند شما لازم است با همکاری شما والدین محترم انجام پذیرد. در این گونه موارد، از دانش‌آموز خواسته شده است که برای انجام دادن فعالیت‌ها از پدر، مادر یا دیگر اعضای خانواده کمک بگیرد.

هدف ما در ایجاد این ارتباط در سه محور خلاصه می‌شود:

۱- دانش‌آموز به عنوان عضوی از جامعه با وظایف خود در ارتباط با سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی بیشتر آشنا می‌شود و در این جهت به صلاحیت اجتماعی لازم دست می‌یابد.

۲- بعضی مهارت‌های اجتماعی مانند توانایی برقراری ارتباط با دیگران، شرکت در گفت‌وگوها، استدلال، مشاوره و همکاری در او تقویت می‌شود و بدین وسیله می‌تواند در جامعه بزرگ‌تر، راه‌های کسب موفقیت را سریع‌تر و بهتر کشف کند.

۳- از آن‌جا که در فعالیت‌های پیشنهاد شده در کتاب، دانش‌آموز پدر و مادر را پشتیبان و همراه خود می‌بیند، یادگیری در او با تأثیر و کارایی بیشتری صورت می‌گیرد.

بنابر دلایل بالا، از والدین محترم تقاضا می‌کنیم که در درس‌های مختلف و به‌ویژه در مواردی که دانش‌آموز برای انجام دادن فعالیت‌ها به کمک شما نیاز دارد، او را تا حد امکان راهنمایی کنید و با وی همراه و همگام باشید.

امیدواریم که به خواست خدا و با یاری شما در امر تربیت اجتماعی دانش‌آموزان عزیز گام‌های مؤثرتری برداریم.

محل امضای والدین

دانش آموزان عزیز

در کتاب تعلیمات اجتماعی سال دوم راهنمایی خواندید که:

برای رفع نیازهای مختلف افراد جامعه، سازمان‌ها و مؤسسات متعددی به وجود آمده‌اند. از آن‌جا که خانواده نمی‌تواند همه نیازهای افراد را برطرف کند، این سازمان‌ها در زندگی اجتماعی اهمیت ویژه‌ای دارند:

– مدرسه برای رفع نیاز آموزشی؛

– بانک برای رفع نیاز اقتصادی؛

– شهرداری برای رفع نیاز به پاکیزگی محیط؛

– راهنمایی و رانندگی برای رفع نیاز به نظم؛

– پست برای رفع نیاز به برقراری ارتباط؛

– سازمان جوانان هلال احمر برای رفع نیاز به همدلی؛

و ده‌ها سازمان و مؤسسه دیگر برای رفع نیازهای گوناگون افراد.

در کتاب تعلیمات اجتماعی سال سوم راهنمایی با مفهوم و ضرورت ایجاد حکومت و انواع آن آشنا می‌شوید. حکومت با نظارت بر فعالیت‌های سازمان‌های جامعه، همه آن‌ها را در جهت ایجاد یک زندگی مطلوب‌تر و بهتر هدایت می‌کند.

نیاز به هماهنگی مؤسسات

حکومت

برای این که بتوانید بیشتر و بهتر از این کتاب استفاده کنید، باید چند نکته مهم را بدانید. * در ضمن هر درس، فعالیت‌هایی آمده است. برای انجام دادن این فعالیت‌ها، لازم است در گفت‌وگوهای کلاسی مشارکت داشته باشید. در پایان هر درس نیز یک فعالیت در نظر گرفته شده که لازم است در خارج از کلاس انجام پذیرد و دفتر خاصی به آن اختصاص یابد. برای انجام دادن بعضی از این فعالیت‌ها باید با اعضای خانواده خود نیز مشورت کنید. * عنوان بخشی از بعضی درس‌ها به انتخاب شما و به صورت گروهی تعیین می‌شود. برای

تعیین این عنوان‌ها در گفت‌وگوهای کلاسی مشارکت کنید.

* در بعضی از درس‌ها تصاویری وجود دارد که درباره آن‌ها سؤالی مطرح شده است.

برای پاسخ دادن به این سؤال‌ها در گفت‌وگوهای کلاسی شرکت کنید.

* در پایان هر درس، بخش «پرسش‌های نمونه» وجود دارد. برای انجام دادن این بخش، شما باید به صورت فردی در خارج از کلاس و بعد از مطالعه دقیق مطالب، علاوه بر سؤالات داده شده، چند سؤال مهم دیگر درباره درس طرح کنید و خود به آن‌ها پاسخ دهید.

* در پایان هر درس، بخش «خلاصه کنید» وجود دارد. برای انجام دادن این بخش، لازم است نکات مهم درس را در خارج از کلاس خلاصه کنید. سپس در جلسه بعدی آموزش، این خلاصه‌ها با یک‌دیگر مقایسه و اصلاح شوند. برای نمونه، یکی از نکات مهم هر درس ذکر شده است.

هدف این بوده است که شما بتوانید آموخته‌هایتان را در زندگی فردی و اجتماعی به کار بگیرید. بدیهی است تنها با حفظ کردن مطالب، به این هدف نمی‌رسید. به همین جهت، در ارزش‌یابی این درس بر اندیشه، مشارکت و اظهارنظر شما تأکید شده است. این ارزش‌یابی به دو شکل انجام می‌گیرد؛

الف) ارزش‌یابی در طول سال شامل:

– مشارکت در بحث و گفت‌وگوهای گروهی

– همکاری در کار گروهی

– انجام دادن فعالیت‌های خارج از کلاس به‌طور دقیق و داشتن دفتر کار منظم برای آن‌ها

– پرسش‌های کلاسی به‌صورت شفاهی و کتبی

– انجام دادن کارهای اختیاری مانند ارائه مقاله، ابتکارهای علمی و هنری و...

ب) امتحان پایان هر نیم سال که به‌صورت کتبی و براساس بارم‌بندی مشخص انجام

می‌شود.